

УДК: 371.3:53

DOI 10.33514/1694-7851-2024-3/1-397-401

Токонбекова К.Ч.

технология илимдеринин кандидаты, доцент

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

gulzat.tokonbekova@mail.ru

Мырзабекова Ж.М.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

jarkynmyrzabekova@gmail.com

Мукамбетжан кызы Л.

магистрант

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

larisa.Mukam23@gmail.com

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ ОКУУЧУЛАРДЫН, СТУДЕНТТЕРДИН «ФИЗИКА» ПРЕДМЕТИНЕ БОЛГОН КӨЗ КАРАШЫНДАГЫ КӨЙГӨЙЛӨР

Аннотация: Окуучулардын физикалык билимдеринин сапаты жана аны окутуунун методикасынын натыйжалуулугу окуу материалынын берилишинен, окуучулардын билимге ээ болуу чыгармачылыгын активдештирүүчү ыкмаларды жана усулдарды мугалимдердин тандап алуусунан, анын окуучуларга койгон талабынан жана аларды физикага кызыктыра ала тургандыгынан көз каранды.

Негизги сөздөр: окуучулардын билим сапаттары, билим берүү системасы, окутуу программасы, долбоор, окуу планы, билим берүү стандарты.

Токонбекова К.Ч.

кандидат технических наук, доцент

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

gulzat.tokonbekova@mail.ru

Мырзабекова Ж.М.

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

jarkynmyrzabekova@gmail.com

Мукамбетжан кызы Л.

магистрант

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

larisa.Mukam23@gmail.com

**ПРОБЛЕМЫ ВО ВЗГЛЯДАХ УЧАЩИХСЯ, СТУДЕНТОВ НА ПРЕДМЕТ
«ФИЗИКА» В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ**

Аннотация: Качество физического образования учащихся и эффективность методики его преподавания зависят от подачи учебного материала, от выбора учителями методов и приемов, активизирующих творческий потенциал учащихся в приобретении знаний, от требований, предъявляемых к учащимся, и от способности заинтересовать их физикой.

Ключевые слова: образовательные качества учащихся, система образования, учебная программа, проект, учебная программа, образовательный стандарт.

Tokonbekova G.Ch.

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor
gulzat.tokonbekova@mail.ru

Myrzabekova J.M.

teacher

Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek

jarkynmyrzabekova@gmail.com

Mukambetjan kyzy L.

master's student

Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Bishkek

larisa.Mukam23@gmail.com

**PROBLEMS IN THE VIEWS OF STUDENTS ON THE SUBJECT
OF "PHYSICS" IN THE KYRGYZ REPUBLIC**

Annation: The quality of students' physical education and the effectiveness of its teaching methods depend on the presentation of educational material, on the choice of teachers of methods and techniques that activate the creative potential of students in acquiring knowledge, on the requirements imposed on students, and on the ability to interest them in physics.

Keywords: educational qualities of students, education system, curriculum, project, curriculum, educational standard.

Физика окутуунун максаты – мектеп окуучуларынын дүйнөнүн физикалык сүрөтү жөнүндө түшүнүктөрдүн калыптандыруу, алардын таанып билүүчүлүк жана чыгармачыл ишмердүүлүк мүмкүнчүлүктөрүн, кызыгууларын өнүктүрүү, техникалык маданиятын калыптандыруу. Ошондуктан, физика предметин окутуунун сапатын жакшыртуу, окуучулардын физиканы өздөштүрүүсүн жогорулатуу, аларга терең жана бекем билим берүү маселеси физиканы окутуудагы негизги пролемалардын бири жана азыркы учурдагы талап болуп саналат.

Окуучулардын физикалык билимдеринин сапаты жана аны окутуунун методикасынын натыйжалуулугу окуу материалынын берилишинен, окуучулардын билимге ээ болуу чыгармачылыгын активдештирүүчү ыкмаларды жана усулдарды мугалимдердин тандап

алуусунан, анын окуучуларга койгон талабынан жана аларды физикага кызыктыра ала тургандыгынан көз каранды.

Билим берүү системасынын сапатын жогорулатуу окутуу процессинин мазмунун жана аны жүргүзүү түрлөрүн жакшыртуу менен тыгыз байланышта экендиги дидактикада берилген окутуу процессинин түрлөрүн уштурууну жакшыртуучу актуалдуу жолдордун бири – окуучулардын билимге ээ болуу ишмердиктерин активдештирүү.

Жалпы республикалык тестирилөөгө (ЖРТ)ге даярдоо маселеси бүгүнкү күнкү окуучуну, мугалимди эле түйшөлтпөстөн өтө энени да кошо ойлондуруп, беймаза салган жараян экени баарыбызда белгилүү.

Кыргыз Республикасы боюнча миңден ашуун мектеп болсо да, анын ичинен түзүк физик ЖРТга даярдоо маселесинде мугалимдер өзүбүз даяр болуп, такшалышыбыз керек. Жалпы Республикалык тестирилөөнүн тапшырмаларынын ар бир бөлүмү боюнча жетишээрлик деңгээлде тажрыйбага ээ болушубуз зарылдыгы суралууда! Ар ир мугалим чабалекейдин бадарындай «жем сурабай», өзүбүз тапшырмаларды түзүүгө, материал даярдоого аракет кылуубуз керек! Эң негизгиси, ЖРТ боюнча бир гана кыргыз тили жана адабияты, математика мугалими гана жооптуу эмес экендигин билүүбүз шарт. Ар бир мугалим башталгыч класска чейинки тарбия берүү мекемесинен баштап жогорку класстын предмет мугалимдери ЖРТнин элементтери менен өз сабактарында, иш – аракетинде иштеп баруусу талап кылынат. ЖРТ – баланын дүйнө таанып баштаган учурунан мектепти аяктаганга чейинки алган, өздөштүргөн билимин эске салчу учур. Качан гана ар бир мектептин ЖРТге тиешелүү адистерди мугалимдерди талапка жооп бере турган деңгээлде иштей албаганыбызда гана окуучулар окуу борборун башка мугалим издеп, сарсанаа болушпайт. Уюштурулган менен тренингдерде айтылып жүрөт.

Ошондуктан, бүгүнкү күндүн эң чоң көйгөйү - окуучуларды ЖРТ ге даярдоодо мыкты окуучуну алып чыгуудан мурун, ошол мыкты окуучуну даярдай ала турган деңгээлдеги адисти даярдоо жана көбөйтүү керектиги абзел. Андыктан өзүбүздүн үстүбүздөн, тынымсыз изденүү, өсүү, суроо, табуу талап кылынат.

Физика профили боюнча тесттик тапшырмалар Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүү мекемелеринин программасынын жана стандартынын негизинде түзүлөт. Программалык материалдардын баардык бөлүмдөрү боюнча темаларга чогултуп, мектептеги китептердин негизги мазмунун чагылтат. [1]

Физика боюнча теориялык аналитикалык жана эсептик тапшырмалардын жооптору: сандарды, физикалык чоңдуктарды, физикалык параметрлерди, физикалык бирдиктерди, физикалык формулаларды жана кээ бир терминдерди жана башкаларды камтыйт. Тесттик тапшырмалар ар бир программалык материал боюнча «жеңилден – оорго» өтүү принцибин ишке ашыруу максатында төрт деңгээлден турат:

- 1) Жөнөкөй;
- 2) Орто;
- 3) Татаал;
- 4) Олимпиадалык.

Тапшырмалардын татаалдыгы орто мектептин 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – класстары үчүн өзүнчө белгиленген. [1]

Тесттик тапшырмалардын жыйнагы күндөлүк окуу процессин уюштурууда, окуу материалдык өздөштүрүүсүн бекемдөөдө жана системалаштырууда, окуучулардын билим билгичтиктерин утурумдук тематикалык, чейректик жана жыйынтык текшерүүдө

колдонулмачы, мындан тышкары, республикабыздын жогорку окуу жайлары жана атайын орто окуу жайларына өтүүнү каалоочулар пайдалана алышат. [1]

Металдарды түшүндүрүүнүн логикасы окулуп жаткан материалдын ички логикасы менен дал келгидей абалды түзүүгө бардык физик мугалимдердин өтө күчтүү аракети керек. Абитуриенттердин жаш өзгөчөлүктөрүнө жараша алардын физика илимине кызыгуусун арттыруу максатында бир нечеленген тарыхый материалдардан маалыматтарды алуубуз зарыл.

Алардын мазмунун дагы тереңдетүү, жеткиликтүүлүгүн жана кызыктуулугун камсыз кылуу боюнча мугалимдер дагы чыгармачылык менен иштеп, көп аракеттерди жасашыыз керек. Физикалык билимдеринин сапатын жогорулатууга бир нече факторлор таасир этет.

Алар: окуучулардын билим алуу жөндөмдүүлүктөрүнүн деңгээли, мугалимдин илимий методикалык даярдыгы. [2]

- Материалдык – теникалык базанын абалы.
- Окутуу процессинин окуу методикалык, электрондук адабияттар менен камсыздальшы.
- Мугалимдердин интерактивдүү, инновациялык компетенттүү эң тажрыйбалуу методдору.
- Окуу ишин уюштуруунун жаңы формаларын пайдалануу.
- Окуучулардын билимдерин текшерүүнүн системалуулугу жана баалоонун объективдүүлүгү жана башка. [3]

Мектептерге жана жогорку окуу жайларда коюлган жаңы талаптар, сабактын эффективдүүлүгүн жогорулатуу үчүн табигый илимдерге көп көңүл буруу керек. Азыркы мезгилдерде өзгөчө физика сабагына кызыккан абитуриенттер, окуучулар азайууда себеби: өзгөчө айылдарда, борборлордо физик мугалимдердин, жетишпегендиги эң көйгөйлүү маселелердин бири. Ушуга окшогон ар кандай шылтоолорду чечиш үчүн жалпы Кыргыз республикасынын тестирилөөдө физика багытына кызыккан абитуриенттерге кошумча тести алып таштап, жалпы тесттин жыйынтыгы менен эле кабыл алуусун сунуштаар элек.

Мисалга алсак: Кыргыз республикасынын жалпы тестирилөөдөгү физика баюнча тестке катышуучулар 2020 – 2021 – 2023 – жылдары кайсы улуттар жана кайсы шаар, облустардан кандайча тапшыргандардын саны, көрсөткүчү чектөөсү турактуулугун төмөнкү таблица, диаграммаларда көрсөтүлгөн. [4]

Кыргыз Республикасы
Жалпы республикалык тест
Предметтик тесттер

Физика бонча тестке катышуучулар

Абитуриенттердин физика боюнча топтогон баллына жараша сан жагынан бөлүнүшү Акыркы жылдардагы ЖРТ нын жыйынтыгы боюнча төмөндөгүдөй көрсөткүчтөргө ээ болдук.

К/№	Окуу жылы	Жогорку упайы	Орточо упай	110-150 упай	150+ упай
1.	2017-2019	179	129	49%	34%
2.	2018-2019	193	145	58%	34%

3.	2019-2020	180	133	60%	38%
4.	2020-2021	203	145.1	50%	37.5%

2023 –жылдагы тесттин максималдуу көрсөткүчү – 236 упай, эң азы – 29 упай, орточо – 121,8 упайды түздү.

Тест упайларынын орточо мааниси боюнча жогорку көрсөткүч:

- Баткен облусунун Кызыл-Кыя шаарынан катышуучулардыкы – 122,9 упай;
- Бишкек шаарынын Биринчи май району – 140,6 упай;
- Жалал-Абад облусунун Майлуу-Суу шаары – 127,8 упай;
- Ысык-Көл облусунун Каракол шаары – 132,7 упай;
- Нарын облусунун Нарын шаары – 124,3 упай;
- Ош шаары – 127,8 упай;
- Ош облусунун Кара-Кулжа району – 120,9 упай;
- Талас облусунун Талас шаары – 131,6 упай;
- Чүй облусунун Токмок шаары – 131,1 упай.

Тест упайларынын максималдуу мааниси боюнча жогорку көрсөткүч:

- Баткен облусунун Баткен шаары – 213 упай;
- Бишкек шаарынын Биринчи май району – 236 упай;
- Жалал-Абад облусунун Жалал-Абад шаары – 226 упай;
- Ысык-Көл облусунун Ысык-Көл району – 232;
- Нарын облусунун Ат-Башы району – 226 упай;
- Ош шаары – 236 упай;
- Ош облусунун Кара-Суу району – 223 упай;
- Талас облусунун Талас шаары – 224 упай;
- Чүй облусунун Жайыл району – 230 упай.

Жогорудагылар жылдан жылга физика предметине тапшырган абитуриенттердин саны азайгандыгы көрүнүп турат.

Колдонулган адабияттар:

1. «Об образовании» Закон Кыргызской республики;
2. Т.М. Сияев, Азыркы мезгилдин педагогу, илимий жыйнагы. 2012 – ж.
3. Государственный образовательный стандарт средне профессионального образования. 2013 г.
4. Борбордук тестирлөө маалыматы. 2016 – 2017 –ж.ж.

Рецензент: физика-математика илимдеринин кандидаты, доцент Акбеков Т.М.